

ანზორ თოთაძე

ღეგობრაფიული ვითარება და მრის სულიერი ცხოვრება წერილი მეორე

დიდი ფრანგი მწერალი ვიქტორ ჰიუგო ამბობს: „ხალხის სიდიადე სულაც არ იზომება მისი რაოდენობით“. მართლაც, არიან მცირერიცხოვანი ერები, რომლებმაც კაცობრიობის განვითარების ისტორიაში, გაცილებით მეტი წვლილი შეიტანეს, ვიდრე მათზე ბევრად მრავალრიცხოვანმა ერებმა. ქართველი ხალხი ოდითგანვე ზრუნავდა ზნეობრივი და მორალური პრინციპების დამკვიდრებისათვის, განათლებული ახალგაზრდობის აღზრდისათვის, ეროვნული გრძნობის ამაღლებისათვის. ძველი ქართველი მწერლები განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობდნენ ადამიანის ზნეობრივად აღზრდას, რადგან მათ შესანიშნავად იცოდნენ, რომ „ზნეობრივი ცხოვრება უმაღლეს ბედნიერებას წარმოადგენდა“¹ არა მარტო პიროვნების, არამედ ქვეყნისთვისაც.

ქართლის კათოლიკოსი სამოელი, რომელიც მოღვაწეობდა 780-790-იან წლებში, იოვანე საბანისძეს უგზავნის წერილს, სადაც უკვეთავს და სთხოვს მას, აღწეროს ქრისტიანობისათვის წამებული არაბი ჰაბოს ცხოვრება. იოვანემ დაუღება შესანიშნავად შეასრულა და ნაწარმოებში იმდროინდელი ქართველი მკითხველის ყურადღება აბოს წამების მნიშვნელობაზე გაამახვილა — „უცხო უცხოთა სჯულითა მოვიდა და ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა შეემეცნა“.

იმ დროს ქართლი არაბების უღელქვეშ გმინავდა და ქართველები გადაგვარების გზაზე იდგნენ. იოვანემ განგამის ზარი შემოკრა და ხმა-მაღლა განაცხადა: „აღვერიენით ერსა უცხოსა... სარწმუნოებისა ჩუენისა მაგინებელსა...“ და ამით იგი ქართველობას შერყეული რჯულისა და, შესაბამისად, შერყეული ეროვნული ცნობიერების განმტკიცებისა და ამაღლებისაკენ მოუწოდებდა: თუკი მაჰმადიანმა აბომ, რომელსაც ქართველებთან სარწმუნოებრივი და ეროვნული არაფერი აკავშირებდა, თავიცი გაწირა ქრისტიანული სარწმუნოებისათვის, მით უმეტეს ქართველი ვალდებული იყო, დაეცვა თავისი სარწმუნოება და ეროვნება.

¹ Кампанелла, Город солнца, М., 1954, с. 144.

ეროვნული გადაგვარების ამ უძნელეს პერიოდში ქართლში, როგორც აღვნიშნეთ, გამოჩნდნენ ადამიანები, რომლებიც ხელაღწეულნი სარწმუნოებრივ-ეროვნული გრძობის შერყევის დიდ საშიშროებას და მას სამართლიანად დაუბრუნებდნენ „ძალად სიტყვისაჲ“. ქართლის კათოლიკოსი სამოელი სწორად აფასებს აბოს მარტვილობის დაწერის მნიშვნელობას მომავალი თაობებისათვისაც: მნებაჲს დაიწეროსო აბოს წამება და იგი დაიდვას „ეკლესიასა შინა მოსახსენებლად ყოველთა, ვინ იყვნენ შემდგომად ჩვენსა“. ავტორი კი მიმართავს მაშინდელ მკითხველს, გულისყურით წაიკითხოთ მისი ნაწარმოები: „საცნობელნი ეგე ყურნი გულისა და გონებისა თქვენისანი განჰპარტენით სმენად და მასჰინძელ ექმნენით სიტყვათა ამათ ჩემთა“. დიახ, იოვანე საბანისძე თხოვნით მიმართავს თავის თანამედროვე ქართველ მკითხველს (მისი შემოქმედების მასპინძელს), რათა მისი სიტყვა ყველამ მოისმინოს და „არა ცუდად დაშვრეს“.

ძველი ქართველი მოღვაწეები ასეთი ნაწარმოებების შექმნას დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ სულიერი ცხოვრების სრულყოფისა და განვითარებისათვის.

ნათქვამის დასამოწმებლად მაგალითების მოყვანა ჩვენი ჰაგიოგრაფიული და საერო მწერლობიდან მრავლად შეიძლება. ნაცნობი თუ უცნობი ავტორები ქმნიდნენ მოწამეთა ცხოვრების ამსახველ სრულყოფილ სურათებს, სადაც მათი ცხოვრების თუ ცალკეული დეტალების გადმოცემა ერთიანი ეროვნული ორგანიზმის დაცვასა და სრულყოფას, ქართველებისათვის დამახასიათებელი ცნობიერების გამყარებასა და ამ ცნობიერების მოშლის მსურველთა წინააღმდეგ თავდადებულ ბრძოლას ემსახურებოდა.

ქართული სულიერების დაცვის პრობლემა მარტო ქართული მწერლობისათვის როდი იყო დამახასიათებელი. ქართველი ერის კულტურულ მემკვიდრეობაში ქართული ხელოვნების ძეგლებსაც დიდი ადგილი უკავია. ამ ძეგლებში ქართული სულისკვეთება, ქართული სულიერი სამყაროა გაცხადებული, მათში ნათლად ჩანს ქართული ხელოვნების დამოუკიდებელი სახე. მტერი ამ კულტურულ მემკვიდრეობასაც ანადგურებდა, ცდილობდა მის შერყევასა და საბოლოო მიზნის მიღწევას — ქართველთა სულიერ გადაგვარებას. მაგრამ ქართველი კაცი ქვეყნისთვის უმძიმეს პერიოდებშიც სულით დაცემის გზაზე არასოდეს დამდგარა — იგი შრომობდა, ალაღგენდა დანგრეულს, ქმნიდა ახალს, რადგან ეროვნული საქმის კეთება მისი შინაგანი მოთხოვნილება იყო; და იგი ამისათვის არავითარ დიდებასა და სახელს არ ეძებდა. ამიტომაც, რომ სხვადასხვა ეპოქის ხუროთმოძღვრების, მხატვრობისა და ოქრომჭედლობის შესანიშნავ ძეგლებზე ავტორის სახელი მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევაში გვხვდება. ეს, რა თქმა უნდა, სრულებითაც არ ნიშნავს იმას, რომ ძველ ქართველ ოსტატებს არ ესმოდათ თავიანთი შრომის საზოგადოებრივი მნიშვნელობა, ან არ ჰქონდათ შეგნებული, რომ ისინი უდიდეს განძს — ეპოქალურ ძეგლებს

ქმნიდნენ. მათ ზედმიწევნით კარგად იცოდნენ, თუ რა შემოქმედებითი ძალის პატრონები იყვნენ, მაგრამ უპირველესად ის იცოდნენ, რომ „მშრომელი წარვალს და ნაშრომი ჰგეის“. მთავარი მათთვის მაინც ერთ ძველ ქართულ ხელნაწერზე გაცხადებული მრწამსი იყო: „მშრომელთა ხელი მიწდების და ნაშრომი განძად დაშობის“. ასე ესმოდათ მათ ქვეყნის სიყვარული და სამსახური. შუა საუკუნეებში, მოსახლეობის პერმანენტული შემცირების პირობებში, საქართველო სულიერ განადგურებას და, მაშასადამე, ქართველი ხალხიც გაქრობას სწორად ამ შეგნების გამო გადაურჩა.

თუ ისევ ქართულ მწერლობას დაუბრუნდებით, საერო მწერლობაშიც პრიორიტეტულ ხაზად სულიერების დაცვა რჩება. ყველა ქართული წერილობითი წყარო, როგორც საისტორიო, ისე მხატვრული მწერლობისა, სართოდ სულიერების და კერძოდ, ეროვნული სულიერების ამადლების საგნადაა გადაქცეული. მტერს ყურადღების მიღმა არ რჩებოდა ქართველი ხალხის გათათრების ყოველი ცდა, რათა ქართველებს დაენახათ მოსალოდნელი დიდი საფრთხე და სათანადო ღონისძიებებიც დაესახათ ამ გამანადგურებელი საფრთხის თავიდან ასაცილებლად.

XVII ს-ში ირანის შაჰის ხელთდასხმით ჯერ ქართლის (1633-58), ხოლო შემდეგ ქართლ-კახეთის (1648-56) მეფე ხდება გამაჰმადიანებული როსტომი. მიუხედავად იმისა, რომ იგი ეწეოდა მშენებლობას, ზრუნავდა ქალაქებისა და ვაჭრობის განვითარებაზე და ამ მხრივ მთელი რიგი რეფორმებიც გაატარა, ქართველი მემკვიდრე — ბერი ეგნატაშვილი როსტომს ვერ პატიობს მაღალ ფეოდალურ არისტოკრატიაში მაჰმადიანობისა და ყიზილბაშური წეს-ჩვეულებების გავრცელებისადმი ხელშეწყობას, რაც საბოლოოდ მთელი მოსახლეობის გათათრებასაც გულისხმობდა. ქართველი მემკვიდრე ალნიშნავს: „მას ჟამსა იწყო ქართლის წესმან და რიგმან გარდაცვალება და ყოველივე შეიყუარეს ანგარება და სიმდიდრის-მოყუარება, ჯამაგირი და სოფლის მიცემა ყაენისაგან, და განმრავლდა ტანთცმა ყიზილბაშურად... მიიქცნენ სრულიად წესსა ზედა ყიზილბაშისასა, და განმრავლდა სახლსა შინა მისსა სიძვა და არა-წმინდება, ცოდვა იგი სოდომ-გომორული და მეძაობა და დედათა თანა აღრევა... (მათ) რომელნიცა იყვნენ ქართველნი, მოყუარენი წესისა მათისა, მეძაენი და ბილწების მოქმედნი, დიდად პატივსცემდა მეფე როსტომ და ჰკითხევდა და უსმენდა მათსა, და, რომელნიცა იყვნენ სიმართლის-მოქმედნი და წრფელნი გულითა და ცოდვის მორიდალნი, მათ არას პატივსცემდა და ცუდს კაცს ეძახდენ და შეუძლებელსა... ამასა ჟამსა შინა არა იყო ზრუნვა სულიერ ერისკაცთა შორის, არამედ იყვნენ ფუფუნეულ და ხორცთ-მოყუარე... უმღერდენ ურთიერთას სიძვა-მრუშებასა და მეძაობასა... არღარა ეძიებდენ სულიერსა საქმესა, არამედ ხორცთათვის ზრუნვიდენ ყოველნივე“².

საკმაოდ დიდი დრო, თითქმის ოთხი საუკუნე გავიდა ამ ამბიდან, მა-

² ქართლის ცხოვრება, ტ. II, თბ., 1959, გვ. 424-425.

გრამ, სამწუხაროდ, ამჟამად სულიერი ცხოვრების სფეროში გაცილებით უარესი მდგომარეობაა, ვიდრე ოდესმე ყოფილა.

დემოკრატიულ მოვლენებსა და პროცესებზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ერის სულიერი ცხოვრება. სადაც სულიერი ცხოვრება კნინდება, იქ აუცილებლად იწყება ოჯახის ინსტიტუტის კრიზისი, შობადობის შემცირება, უაღრესად ფერხდება ბავშვის აღზრდა ეროვნული სულისკვეთებით. თუ ეს პროცესი გრძელდება, და ჩვენთან საუბედუროდ ასეც ხდება, ის „ზნეობრივი ამბოხიც“ თანდათანობით წყნარდება, რომელიც თან მოჰქონდა მამხილებელ სინდისს. ერთმა ჩვენმა ბედოვლათმა თანამემამულემ ისიც კი განაცხადა, რომ ყველაფერი შეიძლება გაიყიდოს სინდისის გარდა, მაგრამ, სამწუხაროდ, სინდისიც ორ შაურად იყიდება მისი და მის თანამეინახეთა თამალობით.

ეროვნული სიმდიდრის განიავებამ, ყვითელმა პრესამ და საშინელმა, უაღრესად დაბალი ხარისხის სატელევიზიო გადაცემებმა, საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში გატარებულმა ანტიეროვნულმა რეფორმებმა და, რაც მთავარია, ქვეყნის ეკონომიკის პრიორიტეტული დარგების განვითარების უგულვებელყოფამ, რასაც თან მოჰყვა მოსახლეობის მასობრივი გადატაცება, პასუხისმგებლობისა და მოვალეობების გარეშე თავისუფალი, დამოუკიდებელი ცხოვრების აღვირახსნილმა აგიტაციამ, სინდისი ყუაზე დაიყვანა. მოხდა ისე, როგორც ეს რუსი მწერლის ნ. შჩედრინის ერთ-ერთ ზღაპარშია აღნიშნული: „დაიკარგა სინდისი... ვერავინ მიძხვდარიყო, რომ უეცრად რაღაც დააკლდათ და რომ ცხოვრების საერთო ორკესტრში რომელიღაც საკრავი ჩაჩუმდა. უფრო გაადვილდა ადამიანის მოძრაობა; უფრო მარჯვე გახდა მოყვასისათვის სარმის გამოღება, უფრო მოხერხებული პირმოთხეობა, ქვემძრომობა, მოტყუება, ენატანიობა და ცილისწამება. ყოველი სნეულება, თითქოს, ანაზღვეულად გაუქარვდათ; ადამიანები კი არ მიდიოდნენ, არამედ მიჰქროდნენ; არც არაფერი აწუხებდათ და არც არაფერი აფიქრებდათ; აწმყოც და მომავალიც — ყველაფერი, ასე ეგონათ, თავისთავად უვარდებოდათ ხელში — ბედნიერებს, რომელთაც ვერ შეამჩნიეს სინდისის დაკარგვა“.³

სინდისის დაკარგვამ კი სამართალი დაჩაგრა, თანაც ისე ძლიერად, რომ დღე და ღამე ველარ გაგვირჩევია. ფულმა დაიწყო სამართლის ჭრა, ძალამ, — მისი გამრუდება. კანონი ჩექმებით გადათელეს. როგორც ქართული სიბრძნე გვეუბნება: ძალა მოვიდა და სამართალი ბანში ავიდა. ამ მდგომარეობას მიესადაგება შჩედრინის კიდევ ერთი ზღაპარი: იყო ერთ სახელმწიფოში პროკურორი, რომელსაც ორი თვალი ჰქონდა: ერთი — მძინარი და მეორე — მღვიძარი. მძინარე თვალი სრულად ვერას ხედავდა, ხოლო მღვიძარი თვალთ ხედავდა ფუჭ, უმნიშვნელო რამეს. ამ სახელმწიფოში, როდესაც ასეთი ბავშვი დაიბადებოდა, მაშინვე მოსახლეობის

³ ნ. შჩედრინი (გ. ე. სალტიკოვი), ზღაპრები, თბ., 1950, გვ. 10.

სიაში ჩაწერდნენ: ამა და ამ მოსახლეს ეყოლა ბიჭუნა, სახელად პროკურორი. ბიჭუნა მიაღწევდა თუ არა სრულწლოვანებას, ასე ვთქვათ, მიწას ჯერ კიდევ არ იყო აცილებული, მაშინვე მოახსენებდნენ: მობრძანდითო, და პროკურორად ნიშნავდნენ, თან პირდებოდნენ — მალე სენატორადაც აგიჩვენეთ. და ეს ახალგაზრდა კაციც, უფროსებისთვის რომ ეამებინა, მღვიძარი თვალით ვერაფერს ამჩნევდა, სამაგიეროდ მასზე ასაკით უფროს და მართლის მთქმელ ადამიანებს არიგებდა.

ამ მხრივ საინტერესო პარალელის გავლება შეიძლება XI ს-ის ცნობილი ქრისტიანი მოღვაწის გიორგი მთაწმინდელის „ცხოვრების“ ერთ ფაქტთან, რომელიც მისმა მოწაფემ გიორგი მცირემ აღწერა: გიორგი მთაწმინდელმა დიდი ცრემლითა და განცდით, შიშითა და მოწიწებით მიიღო მღვდლობის ხარისხი, მაშინ როდესაც ასაკით ახალგაზრდები მღვდლად გახდომას ისე ესწრაფიან, თითქოს უბრალო საქმე იყოს, და სანამ წვერი ამოუვიდოდეთ, მოხუცებულთა მოძღვრობას კისრულობენო — „პირველ წუერთა გამოსვლისა მოხუცებულთა უმოძღურიან“. ამ მხრივ ფრიალ საყურადღებოა ქართულ აპოფთეგმურ ლიტერატურაში დაცული ერთი ფრიად ბრძნული გამონათქვამი „სარგებლად სულისა“: „ვაი, შენდა ქვეყანაო, რომლისა მეფე შენი ჭაბუკ არს“. ესეც ქართველი კაცის გენიის ნაყოფია: „ქმნა მართლისა სამართლისა ხესა შეიქმს ხმელსა ნელლად“. უსამართლობის ქმნა კი ანგრევს ქვეყანას ეკონომიკურად, სულიერად, ზნეობრივად. ეს მით უფრო საშიშია ახლა, როდესაც მაღალ ემელონებში მთლიანად მოღუნებულია ეროვნული სიმდიდრის დაცვის გრძნობა და არც უცხო ქვეყნები იშურებენ ძალას და ენერჯიას ჩვენი ეროვნული სიმდიდრისა და სულიერი ოკუპაციისათვის.

ჩვენი დღევანდელი ყოფისა და უძიმესი სიტუაციის დასახასიათებლად აკაკი წერეთლის ნათქვამსაც მოვიყვანო: „პლუტუცები და ტუტუცები იძენენ, მდიდრდებიან და არიან განცხრომაში: მათი მრავალეტაჟიანი სახლები ასე ეუბნებიან გამვლელ-გამომვლელებს: ვერა გეხედავთ, როგორ აგვამალლა ამან-და-ამანო? და მერე როდის და რა გვართო? მაშინ, როდესაც არც-რა სამკვიდრო ჰქონიათ, არც-რა ვაჭრობით შეუძენიათ, არც ლატარიაში მოუგიათ! მხოლოდ ჯამაგირზედ ჰყოფილან. ორასი თუმანი აუღიათ წელიწადში, ათასი უხარჯავთ და ათიათასობით მაინც კიდევ დარჩენიათო! აი ჭკუა, სწავლა და ნიჭიო? — „მართალია, მართალია!“ ბღავის საზოგადოება და „სალამი პლუტუცებს, პატივისცემა ტუტუცებს!“

ალბათ, მკითხველი ადვილად დაინახავს მსგავსებას დღევანდელ ყოფისა და საუკუნის წინათ არსებულ ვითარებას შორის. რა შეიცვალა? იმის დასტურად, არაფერი რომ არ შეცვლილა, კიდევ ერთი ამონაწერი გვინდა მივაწოდოთ მკითხველს აკაკი წერეთლის პუბლიკაციიდან:

„— ეს ახალგაზრდა ვაჟები ვინ არიან, სამპირად რომ მიდიან სადღაც?

— ჩვენი ქართველები არიან, უცხო ქვეყნებიდან დაბრუნებულები.

- რა მოხელობაში არიან?
- ბიჯით გზებსა ზომავენ!..
- რათ უნდათ, რომ გამოზომონ და შეიტყონ რიცხვი?
- კუჭის მოსარჩენათ: რამდენი უქმი ლუკმა გადაუყლაპავსო, იმდენი ათი ბიჯი უნდა გადადგან, რომ არ დასნეულდნენ.
- მაშ, როგორც ჩანს, დაჯდომას ვეღარ ეღირსებიან“.⁴

ზემოთაც აღვნიშნე და ახლა ისევ გავიმეორებ, რომ ასეთი ახალგაზრდები გვარიგებენ ჭკუას, თანაც კატეგორიული ტონით. რაც ამ ხელისუფლებისა და ქვეყნის ტრაგედიაა. იმის მაგივრად, რომ წარსულ გამოცდილებასა და, წინაპრების ცოდნას დაეყრდნონ და განავითარონ, ჯიუტად ნერგავენ აზრს იმის შესახებ, რომ ყველაფერი იწყება მათგან. არადა, რა კარგად აქვს ნათქვამი დავით გურამიშვილს: „ყმაწვილი უნდა სწავლობდეს, საცნობლად თავისადაო: ვინ არის, სიღამ მოსულა, სად არის, წავა სადაო?“⁵ მაგრამ ამასაც ვინღა დაეძებს — უფროსი თაობა საერთოდ უგულვებელყოფილია, ბედის ანაბარაა მიტოვებული. უკანმოუხედავად წარსული წარსულს ჩააბარეს. დაივიწყეს დიდი ილიას ნათქვამი, რომ შვილმა უნდა იცოდეს, სად გაჩერდა მამა, რათა იქიდან გააგრძელოს თავისი საქმიანობა. ცდილობენ, დაივიწყებას მისცენ ილიას სიბრძნე. წარსული მკვიდრი საძიარკველია აწმყოში, როგორც აწმყო — მომავლისა. უგულვებელყოფენ იმ ჭეშმარიტებას, რომ წარსულის შეგნების გარეშე, მომავალი არ არსებობს.

დასაქმებული და უსამართლოდ აღზევებული ახალგაზრდა თაობა ყოველმხრივ ცდილობს ნივთიერ და სულიერ საზრდოს მთლიანად მოკლებული უფროსი თაობა დააშანტაჟოს, ამყოფოს იონა ვაკელის პიესის „აპრაკუნე ჭიმჭიმელის“ ერთ-ერთი პერსონაჟის მდგომარეობაში: „როდესაც პატარა ვიყავი დიდების მეშინოდა, ახლა კი პატარების მეშინიაო“. აღარავის უნდა მისი ცოდნა და გამოცდილება, უაზროდ იფლანგება ეროვნული ენერჯია. თითქმის მილიონი პენსიონერი უფუნქციოდაა დარჩენილი. თუ ადრე უფროსი თაობა მატერიალურად შვილებს ეხმარებოდა ოჯახის მოწყობაში, ბავშვების აღზრდაში, ახლა ამ სიამოვნებას მთლიანად მოკლებულია, იმაზე ფიქრში აღამ-ათენებს, თუ რით, როგორ გაიტანოს ზვალინდელი დღე. თავის რჩენა კი ყოველდღიურად ძვირდება. მაგრამ უფრო დიდი უბედურება ის არის, რომ ხმამაღლა ამის თქმისაც ეშინია. ამაზრუნია იმის ყურება ტელევიზორში, თუ როგორ ურიგებენ მინისტრები და სხვა თანამდებობის პირები მათ კუთვნილ ვაუჩერებს სილატაკში ჩაგარდნილ ოჯახებს, ხოლო წინასწარ შერჩეული ოჯახის წევრები დაზეპირებული სიტყვებით როგორ უხდიან მაღლობას მათ „ამშენებლებს“.

მწარე სიძარბოე ის არის, რომ უფროსი თაობა მოსაშორებელ ტვირ-

⁴ ა. წერეთელი, თხზ., ტ. 12, გვ. 11.
⁵ დ. გურამიშვილი, დავითიანი, თბ., 1955, გვ. 29.

თად მიაჩნიათ; მალე დატოვებს ცხოვრების ასპარეზს და სანაცვლოდ წამოვა სრულიად ახალი თაობა, ისეთი, როგორსაც ზრდიან, როგორიც აწყოთ — დაცლილი ეროვნული გრძნობისაგან, ადვილად სამართავი, შეზღუდული განათლებით, პურიტ, სექსითა და პირველყოფილი ადამიანების როკვით კმაყოფილი. მოკლედ, უნდათ, აღზარდონ თავიანთ თარგზე გამოჭრილი ახალი ქართველი. ამასთან დაკავშირებით ღირს გაეიხსენოთ ბატონ ოთარ მელვინეთუხუცესის მახვილსიტყვაობა. ბატონი ოთარისათვის უთქვამთ: მთავრობის ამ ახალბედა წევრებს ახალი ქართველის აღზრდა, ჩვენი გადაკეთება უნდათო. ბატონ ოთარს მიუგია: რა გეჭირს მაგ ხელახლა გასაკეთებლების გადასაკეთებელიო.

ამ გამანადგურებელ სენს დღეს გარკვეული ჯგუფები ხელოვნურად ავრცელებენ ყველა ქვეყანაში, რათა დაბეჩაფებული და უვიცი თაობა მორჩილებაში ჰყავდეთ, თავის ჭკუაზე მართონ, რათა გზა გადაუღობონ პროგრესულ აზრებს და არ შეწუხდნენ „ზეპურნი დედანი“. გემოვნება იმდენად დამდაბლდა, რომ ნაცვლად ხელოვნების მართლაც მაღალმხატვრული ქმნილებებით ტკობისა, ცრემლად იღვრებიან მათი საყვარელი მომღერლების მოსმენისას, ათასობით დოლარად ყიდულობენ მათ ნახმარ ტრუსებს, იმ სახლის აგურებს, რომლებშიც მათი კერპები ცხოვრობდნენ. ისინი დროგამოშვებით ხელისუფლების საწინააღმდეგო აქციებშიც იღებენ მონაწილეობას, მაგრამ ამ შემთხვევაშიც ძირითადად გართობის მიზნით: შიშველ-ტიტვლები დარბიან ქუჩებში, უაზროდ ყვირიან და ამას უწოდებენ დემოკრატიულ და თავისუფალ საზოგადოებას.

ახლა ისიც უნდა ვთქვათ, რომ არავინ არის წინააღმდეგი დიდი სახლების შენებისა და სიმდიდრის დაგროვებისა, მაგრამ მთავარია ვიმოქმედოთ ისე, როგორც ეს ანდერძად დიდმა ქართველმა მოაზროვნემ ვაჟა ფშაველამ დაგვიტოვა: „თითქმის დღეს ყველა შეგნებული ქართველი ამას იძახის: უნდა გაემდიდრდეთ, უნდა სიმდიდრე შევიძინოთ, უამისოდ ფონს ვერ გაუალოთ, ხსნა არ არის! ეს ნამდვილია, მოსაწონი, მაგრამ არ იქნება თუ არ ვსთქვი: ვეცადნეთ ფულის შეძენას მხოლოდ ისე კი, რომ ჩვენი ეროვნული იდეალი არ წავწყმიდოთ, სახსარი, ანუ საშუალება მიზნად არ გავიხადოთ და ის აზრი, რომელიც ჩვენმა ერმა უნდა განახორციელოს, მისი წადილი „ჩოთქე“ არ ჩამოვარჩოთ“.⁶ შთამომავლობას კი რა მოგვევიდა: ხელში ეროვნული დროშა გვიჭირავს, გერბიც ეროვნული გვაქვს, მართლმადიდებლობის დასამტკიცებლად ყელზე ჯვარიც ჩამოვიკიდეთ, ილია ჭავჭავაძისა და სხვა გამოჩენილ მოღვაწეთა სურათები კაბინეტებში ჩამოვიკიდეთ, მაგრამ ცხადად იგრძნობა, რომ ეს ბევრმა ყასიდად გააკეთა, „ჩვენს მამულიშვილებს კუჭზე ზევით ვერ აუწევიათ“, „სადილობამდე ერთს გაიძახიან და ნასადილვეს კიდევ მეორეს“, „საკუთარი, საპირადო ხაზი და ლარი გაჰყავთ ცხოვრებაში და საქმის მაგიერ ენას ატრიალებენ“

⁶ ვაჟა ფშაველა, თხზულებათა სრული კრებული ხუთ ტომად. თბ., გვ.425.

(აკაკი წერეთელი). უამრავი ეროვნული პრობლემა დაგვიგროვდა, მაგრამ პასუხის გამცემი, ვისაც ეს უშუალოდ ევალება, არავინაა. შელამაზებით და ტყუილებით კი იცოცხლე: ლაზათიანად გვებერავენ და გვაბრუებენ, „სირცხვილს კი კუჭით ინელებენ“, რაც უკვე სხვა საქმეა.

ყოველივე ეს უადრესად ამძიმებს ქვეყნის დემოგრაფიულ სურათს, რადგან უფროსი თაობისათვის, ქვეყნის მოსახლეობის მეოთხედი ნაწილისათვის, მორალურმა სიკვდილმა წინ უსწრო ფიზიკურ სიკვდილს. უფროსი თაობა მეტად მტკივნეულად განიცდის იმას, რომ არ მისცეს საშუალება მთლიანად დაეხარჯა თავისი შესაძლებლობები ქვეყნისა და ოჯახის სასარგებლოდ — შუა გზაზე გააჩერეს. ვერ გამოვიყენეთ ასეულ ათასობით ადამიანის ნიჭი, უნარი, შუახანს მიღწეულთა და ხანშიშესულთა გამოცდილება, სიღინჯე, მოკლედ, ის, რასაც ჩვენი წინაპრები „კეთილსა მოხუცებულებასა გონებისასა“ უწოდებდნენ. ძველი ბერძენი მოაზროვნის პითაგორას ასაკობრივი კლასიფიკაციის მიხედვით, 60 წლის ასაკში დგება ადამიანის ძალებისა და შესაძლებლობების აყვავების ხანა. მაგრამ ვინ დააცალა ჩვენს ქვეყანაში ამ ასაკში ადამიანებს აყვავების ხანის ნაყოფი ეხილათ? ძველი რომაელი მოაზროვნე და ორატორი ციცერონიც აღნიშნავდა, რომ მაღალ ასაკში იწყება ნაყოფის შეგროვების ხანა.⁷ ცხოვრება ისე წარიმართა, რომ თითქმის მთელ მოსახლეობას, და განსაკუთრებით უფროს თაობას, არსებობისათვის უხდება ბრძოლა, მოკლებულია მთავარს — სულიერ ცხოვრებას — მას ამისათვის აღარ სცალია, არც საშუალება აქვს და წინასწარ განზრახულად ხელსაც უშლიან. მაგრამ რას იზამ, პოლიკარპე კაკაბაძისა არ იყოს, ზოგის ტანი იზრდება და ზოგის კიდევ ჭკუა.

ახლა ისიც უნდა ითქვას, რომ დემოგრაფია არ გულისხმობს მართოდენ მოსახლეობის გამრავლებას. არანაკლები მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ როგორია ქვეყანაში მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობა, განათლების დონე, ცხოვრების პირობები, როგორ პირობებში უხდება ცხოვრება უფროს თაობას და განსაკუთრებით ხანდაზმულებს. ჩვენმა საზოგადოებამ ცხოვრების მინიმალური პირობები ჯერ კიდევ ვერ შეუქმნა უფროს თაობას, რომელიც ცოტათი მაინც იქნებოდა მიახლოებული კომუნისტების მიერ შექმნილ პირობებთან.

შეიძლება ძველებულად ძალი და ღონე არ მოსდგამდეს, მაგრამ ადამიანს ცხოვრების მიწურულსაც არ ტოვებს ოჯახისა და, რაც მთავარია, სამშობლოს სიყვარულის დიდი გრძნობა. თუცა არც ამას გვპატიობენ, უდიდესი მონდომებით გვინგრევენ ამ სიყვარულს. ქვეყანაში ისეთი ვითარებაა შექმნილი, რომ ყოველი ოჯახის ხვალისდელი დღის ბედი უცნობია. ამას მწვავედ განიცდის ნაომარი და ნაამაგარი თაობა, რომელიც უმოწყალოდ სცემეს თავისი უფლებების დაცვისათვის გამართულ აქციებზე დაღუპულთა ხსოვნის მემორიალთან. მეორე მსოფლიო ომის ცოცხლად შემორ-

⁷ Марк Туллий Цицерон, О старости... М., 1999, с. 49.

ჩენილ მეომრებს ეუბნებიან, რომ მათ მიერ გადახდილი ომი სამამულო არ ყოფილა. მართალია, 65 წელი ზეიმობდით ომის დამთავრებას 9 მაისს, მაგრამ ეს თარიღი 8 მაისს უნდა აღნიშნოთ, როგორც ამას დასავლეთის ქვეყნებში აღნიშნავენო. უფრო დიდი ცინიზმი წარმოუდგენელია. უხეში, ტლანქი, უგრძობი ძალა ცდილობს გადაშალოს ქართველთა ცხოვრება და თავზე დაგვანგრიოს ყოველივე ის, რაც ჩვენს ცხოვრებას ალამაზებს და განსაკუთრებულს ხდის. მაგრამ ავიწყდება სიტლანქის მთესველს, რომ სამართლიანობის ღმრთებრივი კანონის შესაბამისად, სულ მალე, მარად-ისობისათვის უმნიშვნელო დროში, იმავე სიტლანქეს მოიმკის, შეეჯახება და დაიმსხვრევა.

მიმდინარეობს მასობრივი შეტევა ქართულ ეროვნულ ფასეულობებზე, ოჯახზე, სინდისსა და ზნეობაზე. ჩვენი ისტორიის არც ერთ მონაკვეთში არ ვმდგარვართ ეროვნული გადაგვარების ისეთ საშიშ ზღვარზე, როგორზეც ახლა ვიმყოფებით. დღევანდელი ჩვენი ყოფა უფრო როსტომ მეფის პერიოდს ჰგავს, — მაშინაც ასე იყო: არც ჩვენიანი გვზოგავდა და არც უცხო. თუმცა იმ დროს გაცილებით ძნელი იყო ადგილის დედის სიყვარულის გრძნობის ჩაკვლა, ახლა კი მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით ყველა ოჯახში შეაღწიეს ადამიანის გადაგვარების, ზნეობრივი დაკნინების, ცხოველური ინსტიქტების დანერგვისათვის სპეციალურად შედგენილი პროგრამებით. რომელი ერთი დავასახელოთ. ახლახან, 2012 წლის 23 მარტს მეორე არხმა უჩვენა გადაცემა, რომელშიც ეკლესიის მსახურნიც მონაწილეობდნენ. ისინი შეშფოთებულები იყვნენ ახალგაზრდობისათვის განკუთვნილი უზნეო გადაცემების გამო. მათ უჩვენეს ადრე გადაღებული ფირი, რომელიც ეხებოდა ვინმე ირაკლი დეისაძის, ნორმიდან ამკარად გადახვეული ახალგაზრდის, წიგნის „საიდუმლო სირობის“ პრეზენტაციას, რომელიც შედგა ილიას უნივერსიტეტში, უშუალოდ მისი რექტორის გიგი თევზაძის ხელშეწყობითა და დაინტერესებით. ავტორი, რომელსაც თურმე არაერთხელ უფიქრია მშობლების ჩაძაღვლებაზე, დიდი მონდობით აღწერს დედისადმი ქვენა გრძნობებს. ასეთ ადგილებს კითხულობდა იგი პრეზენტაციაზე და სწორედ ეს მიიჩნიეს რექტორმაც და იქ დამსწრე ახალგაზრდებმაც წიგნის მთავარ ღირსებად. მთელი უბედურება ის არის, რომ წიგნის პრეზენტაცია გაიმართა ილიას უნივერსიტეტში, რომელმაც ძირითადად ქვეყანას პედაგოგები უნდა აღუზარდოს. ასეთი რამ რომ უცხოეთში მომხდარიყო, რექტორს ერთი წუთითაც არ გააჩერებდნენ თავის ადგილზე და როდესაც განათლების მინისტრი შაშკინი ამას არ აკეთებს, ისიც უნდა მოიხსნას დაკავებული თანამდებობიდან. მათ არ უნდა ეპატიოთ ჩვენი სამშობლოს ღირსების ხელყოფა. მაგრამ, ვაი, რომ ასეთია სახელმწიფო პოლიტიკაც.

წიგნის პრეზენტაცია დასრულდა კონცერტით, სადაც ერთ-ერთმა უნიჭო ახალგაზრდა მომღერალმა და სიმღერის ტექსტის ავტორმაც არგაგო-

ნილი სიტყვებით მოიხსენიეს ყველა ქართველისათვის სალოცავი ცხრა ძმა ხერხეულიძის დედა — მის სიმღერას ასეთი ტექსტი „ამშვენებდა“: „ცხრა ძმას დედა ჰყავდა პუტანკა, ცხრაჯერ დააორსულეს“ და ა. შ., თითქოსდა არ კმაროდა თბილისის მშვენების, „ქართველის დედის“ ქანდაკებაზე ახლანდელი შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის და მაშინდელი თბილისის მერის ჭიბაბრაშვილის ბოღმით ნათქვამი ბინძური სიტყვები. მთავრობის მიერ მაშინდელმა შეგნებულად წაყრუებამ დღეს ეს შედეგი გამოიღო.

არაერთხელ დაწერილა პრესაში ილიას უნივერსიტეტის რექტორის გიგი თევზაძის მუდმივად არაქართული საქმეების კეთების შესახებ. უშუალოდ მან, თავისუფლების ინსტიტუტთან შეხმატკბილებულმა, დაანგრია ეროვნული ინსტიტუტები, ბოლო მოუღო ბევრ ჩვენს სამეცნიერო დაწესებულებას, რომელთა აღდგენას ათეული წლები დასჭირდება. კერძოდ, ჩვენმა საზოგადოებამ კარგად იცის, რომ ქვეყანაში უძიმესი დემოგრაფიული ვითარებაა. და იმის მაგივრად, რომ ხელი შეეწყო მეცნიერებათა აკადემიის სისტემაში არსებული დემოგრაფიული ინსტიტუტის გაძლიერებისათვის, ინსტიტუტი ფაქტობრივად გააუქმა. იგი, ასე ვთქვათ, შეეკრა დემოგრაფიის ინსტიტუტის შედარებით ახალგაზრდა თანამშრომლებს გ. წულაძესა და სხვებს და დემოგრაფიის ინსტიტუტში საკონკურსო კომისიის წევრებად დაამტკიცეს იმხანად გ. თევზაძის თანამშრომლები გ. ნოდია და ლ. თარხნიშვილი, რომლებსაც დემოგრაფიის ინჩი-ბინჩი არ გაეგებათ. ამით მან მოახერხა დემოგრაფიის დარგში მომუშავე თითქმის ყველა პროფესორის ინსტიტუტიდან გაშვება და ინსტიტუტის საკუთარი კადრებით დაკომპლექტება. იმჟამად აღნიშნული ინსტიტუტში ვმუშაობდი განყოფილების გამგის თანამდებობაზე, მაგრამ ხელახლა ამ თანამდებობის დაკავებაზე უარი მეთქვა და კომისიამ განყოფილების გამგედ დანიშნა დემოგრაფიის მეცნიერებაში სრულიად უცნობი ვინმე ნ. მალღაფერიძე, ვითომდა კლასიკური (?) დემოგრაფიის განვითარების მიზნით, მე კი შემომთავაზეს მეცნიერი თანამშრომლის ადგილის დაკავება, მაგრამ კატეგორიულად დავტოვე საკონკურსო კომისია 37-იანი წლების პოლიტკომისრების მსგავსი კომისიის წევრების გ. ნოდიასა და ლ. თარხნიშვილის გამო. ცოტა ხანში ასეთი დამსახურებისათვის გ. ნოდია დანიშნა განათლების მინისტრად, ხოლო ლ. თარხნიშვილი — საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარედ. თუ მკითხველი კადნიერებაში არ ჩამომართმევს, ინსტიტუტიდან წამოსვლის შემდეგ გამოვაქვეყნე რამდენიმე წიგნი, მათ შორის, ნიუ-იორკში (თანავატორობით) და რამდენიმე ნაშრომი უცხოეთის ქვეყნებში.

რუსეთ-საქართველოს 2008 წელს აგვისტოს ომის შემდეგ სასწრაფოდ მოვაშხადე ინგლისურ ენაზე ნაშრომი: „ოსები საქართველოში: მითი და რეალობა“, რომელიც ქართულ და რუსულ ენებზე ახალი გამოცემული მქონდა. ამ ომთან დაკავშირებით მაშინ საქართველოში სხვადასხვა ქვეყნის

უმაღლესი რანგის პირები ჩამოდიოდნენ, იმართებოდა კონფერენციები და მეტად მნიშვნელოვანი იყო, სცოდნოდათ წიგნში განხილული საკითხები: კონფლიქტის ანატომია; ოსების ჩამოსახლება საქართველოში; ცხინვალის ძირძველი მოსახლეობა; როდიდან იხმარება ტერმინი „სამხრეთ ოსეთი“; მართლა შეუერთდა თუ არა „სამხრეთ ოსეთი“ რუსეთს 1774 წელს; გაყალბებული ისტორია; ცალმხრივად დანახული მოვლენები და „დაჩაგრული“ ოსები. აღნიშნული წიგნი ქართულ, რუსულ და ინგლისურ ენაზე გამოვეცი მცირე ტირაჟით; ამიტომ ომის დამთავრებიდან დაახლოებით ორ კვირაში პრეზიდენტს მისი ადმინისტრაციის მეშვეობით გაუუგზავნე წიგნის რამდენიმე ეგზემპლარი და მიემართე წერილობით — თუ საჭიროდ მიიჩნევდნენ, გამოეცათ წიგნის დამატებითი ტირაჟი სტუმრებისათვის საჩუქრად. შორსა ვარ იმ აზრისაგან, რომ რამდენი წიგნი გამოვა, იმის შესახებ პრეზიდენტს მოახსენონ, მაგრამ წიგნის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ვფიქრობ, მას უნდა სცოდნოდა ამ წიგნის არსებობა, მით უმეტეს, აღნიშნულ პრობლემაზე და ისიც სამ ენაზე მონოგრაფია არ გამოცემულა. ამ დროს მოსკოვში უკვე ოსების მიერ ათეულობით წიგნი იყო გამოცემული, რომლებშიც ქართველებსა და ოსებს შორის არსებული პრობლემები მთლიანად ცალმხრივად, დამახინჯებულად იყო დანახული და გაანალიზებული. ამ წიგნების პრეზენტაციას მოსკოვში ხშირად ახდენდნენ და რუსეთის ტელევიზიის არხებიც გადასცემდნენ.

როდესაც პასუხმა დაიგვიანა (იმ პერიოდში დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა წიგნების დროზე გამოშვებას — დამატებითი ტირაჟი შეიძლება ერთ დღეშიც დაბეჭდილიყო), პრეზიდენტის ადმინისტრაციას რამდენჯერმე მიემართე, მაგრამ საქმის წარმოების სამსახურის უფროსი მ. კვანტრიშვილი გეპასუხობდა, წერილი განხილვის პროცესშიაო. როდესაც განხილვის პროცესს არ დაადგა საშველი და ქალბატონ მარიკას კიდევ ერთხელ შევახსენე წიგნის მნიშვნელობის შესახებ, მან პირობა მომცა, რომ სამოთხ დღეში პასუხს მივიღებდი. პასუხი, მართლაც, ოთხ დღეში მივიღე, ოღონდ განათლების სამინისტროდან. მაშინ განათლების მინისტრი იყო გია ნოდია, რომელმაც ჩემი კანდიდატურა თავის დროზე „დაბრაკა“ დემოგრაფიის ინსტიტუტში განყოფილების გამგის თანამდებობაზე. იმ პერიოდში გ. ნოდია მივლინებით იმყოფებოდა საზღვარგარეთ, ამიტომ პასუხს ხელს აწერდა მისი პირველი მოადგილე, მინისტრის მოვალეობის შემსრულებელი ალექსი ჩიკვაიძე.

პასუხი შემდეგი შინაარსისა იყო: „ბატონო ანზორ, უპირველეს ყოვლისა, მინდა დაგიდასტუროთ ჩემი ღრმა პატივისცემა და გულითადი მადლობა მოგახსენოთ გაწეული შრომისათვის. ვფიქრობთ, რომ თქვენს მიერ გაწეული სამსახური ძალზედ მნიშვნელოვანია საქართველოს უახლესი ისტორიისათვის, და, მართლაც, რომ დიდი მნიშვნელობის მატარებელია ჩვენი ქვეყნისათვის. აქვე მინდა აღვნიშნო, რომ საქართველოს განათლები-

სა და მეცნიერების სამინისტრო არ ეწევა საგამომცემლო საქმიანობას. რეკომენდაციისათვის ჩვენ შეგვიძლია გირჩიოთ სპონსორის მოძიება კერძო სექტორში. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო, სამწუხაროდ, მოკლებულია თქვენთვის დახმარების გაწევის შესაძლებლობას. ვითვალისწინებთ რა წიგნის მნიშვნელობას ჩვენი ქვეყნისათვის, კვლავ გიდასტურებთ ჩემს ღრმა პატივისცემას და გისურვებთ წარმატებას თქვენს პირად საქმიანობაში“.

უპირველეს ყოვლისა, ჩემთვის გაუგებარია რატომ მძასუხობს განათლების სამინისტრო და არა პრეზიდენტის ადმინისტრაცია. ამასთან, ამ შემთხვევაშიც შორს ვდგავარ იმ აზრისაგან, რომ ჩემი ნაშრომი ძალზედ მნიშვნელოვანია საქართველოს უახლესი ისტორიისათვის, მაგრამ თუ განათლების სამინისტროს ეს ასე მიაჩნია და თანაც ჩემი ნაშრომი „დიდი მნიშვნელობის მატარებელია ჩვენი ქვეყნისათვის“, დიდი სირცხვილია პრეზიდენტის ადმინისტრაციამ და განათლების სამინისტრომ 400, მაქსიმუმ 500 ლარი ვერ გამოიხაროს, მართლაც, ეროვნული საქმისათვის.

სანამ ჩვენს გაძვალტყავებულ ქვეყანაში თითქმის ყოველდღე ეწეობა უფასო, მაგრამ გრანდიოზული კონცერტები, რისთვისაც ათეული მილიონობით ლარი იხარჯება წელიწადში, სანამ დღე არ გაივლის ისე, რომ ტელევიზიით მძიმედ დააუადებული ბავშვისათვის დახმარება არ ითხოვონ, მაშინ როდესაც ერთი კონცერტის დადგმის ხარჯები მთლიანად მოხსნის პრობლემას წლის მანძილზე, მანამდე ერის სულიერ კრიზისს არაფერი ეშველება.

ჩვენ ინფორმაციული ომი წავაგეთ აფხაზეთთან და ოსებთან. თუ ბოლო პერიოდს არ მივიღებთ მხედველობაში, არსებული პრობლემის მონოგრაფიულად შესწავლაც კი ვერ შევძელით, მაშინ როდესაც აფხაზი და ოსი დილექტანტი მეცნიერები დიდი ხანია სქელტანიან წიგნებს ბეჭდავენ, სადაც წინასწარგანზრახულად საქართველოს ისტორიის დამახინჯების არნახული ფაქტები და ქართული კულტურული მემკვიდრეობის მითვისების ცდები უხვად გვხვდება. ამ მხრივ სამაგალითოა ახლახან აფხაზების მიერ ნალჩიკში ორ სქელტანიან ტომად შესანიშნავად გამოცემული წიგნი „აფხაზეთი“. მიუხედავად ამისა, უამრავ დამახინჯებულ ფაქტთან ერთად, წიგნში გაიპარა მე-20 საუკუნის დასაწყისში ა. დიაჩკოვ-ტარასოვის შემდეგი მოსაზრება: „აფხაზები ყოველთვის როდი ბინადრობდნენ იქ, სადაც ამჟამად ცხოვრობენ. ისინი მოვიდნენ ჩრდილოეთიდან და შეავიწროვეს ქართველი ტომი“.

საკუთარ ხალხს, მის კულტურას, სულიერებას, ქართულ ეროვნულ ღირსებას, როგორც მტერს, ისე ებრძვის სამთავრობო ტელევიზიის არხები, განსაკუთრებით კი — „რუსთავი-2“. ამ ტელევიზიების თანამშრომლები, რომლებიც, ეჭვი არ არის, ნაციონალური მოძრაობის თავკაცებიდან იღებენ ღირუქტივებს, თვითონაც უკან არაფერზე იხევენ და „საქართველოს

ფუჭნი ძენი“ კუდის ქიცინს არ იშლიან თავიანთი პატრონების წინაშე. ნაციონალურმა მოძრაობამ, ჯერ კიდევ მანამდე, სანამ ხელისუფლებაში მოვიდოდა, მთავარ დასაყრდენ ძალად „რუსთავი-2“ აირჩია. პრეზიდენტმა ჯერ კიდევ იუსტიციის მინისტრად ყოფნის პერიოდში სამინისტროში მოაწყო გამოფენა სახელწოდებით: „ჩვენი მეგობრები გვსტუმრობენ“, სადაც „რუსთავი-2“-ის ჟურნალისტებთან ერთად გადაღებული სურათებით მოფენილი იყო სამინისტროს შენობის კორიდორი. ამჯერად მარჩიელობას ნუ დავიწყებთ, თუ რა ძალებმა ჩაახუტეს ერთმანეთს ნაციონალები და „რუსთავი-2“-ის ჟურნალისტები. ფაქტია: „რუსთავი-2“-ის არხმა ერთ-ერთი გადამწყვეტი როლი ითამაშა ნაციონალების მოსვლაში, შემდეგში — გაყალბებული არჩევნების მიჩქმალვაში, უკანონობის დაკანონებაში, მოკლედ, თვალეზში ნაცრის შეყრაში. მას საჭირო მომენტში მხარდაჭერა არც დასავლეთის მხრიდან დაკლებია. უზნეობის ზეიმმა „რუსთავი-2“-ის არხზე აპოგეას მაშინ მიაღწია, როდესაც მან უკვე აშკარად დაიწყო ბრძოლა ეროვნული ფასეულობების წინააღმდეგ, აშკარად დაიწყო ქართული ტრადიციების, კულტურის, ადათების დაცინვა, ქალიშვილობის ინსტიტუტის შეურაცხყოფა. ეკრანი გაივსო მეტად საეჭვო ყოფა-ქცევის გოგობიჭვებით, რომლებმაც თავზე წამოიცივეს საქართველოს ზნეობა. ამიტომ არც არაფერია გასაკვირი იმაში, რომ დღეს მისი ეკრანი განუწყვეტლივ ეთმობა ჰომოსექსუალებს, პედერასტებს, ლესბოსელებსა და პროსტიტუტებს; ამასთან, არენა ეთმობა მხოლოდ და მხოლოდ შერეულ ქორწინებებს, მაგალითად, ქართველი გოგონების დაქორწინებას ზანგებთან, ჩინელებთან, ამერიკელებთან და „იფიწყებენ“, რომ შეიძლება ქართველი ქალი ქართველ მამაკაცზეც დაქორწინდეს და შეიძლება ამ თემასაც მიეძღვნას სპეციალური გადაცემა.

რა თქმა უნდა, სხვადასხვა ეროვნების ადამიანთა ქორწინება სრულიად დასაშვებია და ამის გამო ტრაგედია არ უნდა შევქმნათ, მაგრამ არც ამ მოვლენის ტელევიზიით გაუთავებლად ჩვენება და ხოტბის შესხმა არ არის მიზანშეწონილი. ეს მით უფრო დასაფიქრებელია, რომ შარშან ქვეყანაში 1347 ქართველი ქალი გათხოვდა უცხოელზე. თუ იმასაც მივიღებთ მხედველობაში, რომ უცხოეთში სამუშაოდ წასული ქართველი ქალებიც ქორწინდებიან უცხო ეროვნების მამაკაცებზე, ანუ როგორც ახლა უწოდებენ, უცხოელ მოქალაქეებზე, მაშინ გასულ წელს დაქორწინებული ქართველი ქალების თითქმის 10 პროცენტი სხვა ეროვნების მამაკაცზე დაქორწინდა. ასეთ შემთხვევაში გამოიკვეთება მთელი რიგი საკითხებისა, რომლებიც აუცილებლად მხედველობაშია მისაღები, კერძოდ, ეროვნული კულტურის სპეციფიკურობა, სხვადასხვა მშობლიური ენა, სხვადასხვა ცხოვრების წესი. ბოლოს და ბოლოს ადამიანები აღზრდილნი არიან სხვადასხვა ბუნებრივ-კლიმატურ პირობებში, მათ აქვთ სხვადასხვა რელიგიური აღმსარებლობა, სხვადასხვა ნათესაური ურთიერთობები, ეროვნული ლიტერა-

ტურა, ტრადიცია, ქცევები, ადათები, სიმღერები, ცეკვები და იკვებებიან სხვადასხვა კერძებით. ეს განსხვავებები ერთად ცხოვრების პირობებში სხვადასხვა ზომით აუცილებლად იჩენს თავს და ზოგჯერ საკმაოდ მძიმედაც.

მაგალითად, თუ ქართველი ქალი ისეთ ქვეყანაში გათხოვდა, სადაც ჩვეულებრივი მოვლენაა ქორწინება ბიძაშვილებსა და მამიდაშვილ-ბიძამ-ვილებს შორის, ფსიქოლოგიურად მას ამის გადატანა ძალიან გაუჭირდება. ენობრივი ბარიერიც არანაკლებ როლს ასრულებს მეუღლეთა შორის ურთიერთობაში, საერთო ინტერესების პოვნაში. ერთხელ ტელევიზიით აჩვენეს ქართველი ქალისა და ზანგი მამაკაცის ოჯახი. ქმარი დამტერეული ქართულით ძლივს ახერხებდა მეუღლესთან საუბარს. ჟურნალისტის შეკითხვაზე, თუ როგორი აზრი აქვთ მათ შეუღლებაზე მშობლებს, ქალმა უპასუხა: მამამ მითხრა, ძალიან შორს გათხოვდი და როგორღა გნახავ ხოლმეო. აქამდისაც დავეციო. ინტერესს მოკლებული არ არის ლიტვაში ჩატარებული სოციოლოგიური გამოკვლევისას ეროვნებათშორის ქორწინებაზე დამოკიდებულების შესახებ ანკეტის კითხვაზე გაცემული პასუხი: „შერეული ქორწინება არ არის სასურველი. ისინი საფრთხეს უქმნიან მცირე ერების არსებობას. მისი მეშვეობით დიდი ერები ახდენენ მცირე ერების ასიმილაციას. ისინი იწვევენ ეროვნული ტრადიციების, წეს-ჩვეულებებისა და მთელი ერის გაქრობას“.

სახელმწიფო ჯიბის ტელევიზიებს, როგორც მათ ხალხი უწოდებს, შეჯიბრი აქვთ გამართული, თუ პირველად რომელი უჩვენებს ტრანსექსუალ კესარიას თუ ჰეტეროსექსუალ საბას, რომელმაც სიამაყით განაცხადა: შემოქმედი ადამიანი ვარ, თბილისში ცნობილი გეი და ეს არასოდეს დამიძალიაო. ვაჟა-ფშაველას თქმით: „თავისუფლება ამას არ გეიქადაგებს, რომ ყოველი ჩვენი სურვილი, გრძნობა, ყოველი ჩვენი ვნება დაეიკმაყოფილოთ წინდაუხედავად“. ტელევიზიის წყალობით, სიმარტივე იჭერს ცხოვრების სცენას. მასობრივად მიმდინარეობს ფუნდამენტურ ფასეულობათა გაუფასურება. ქართულმა კულტურამ, მეცნიერებამ, ლიტერატურამ, ხელოვნებამ კომუნისტების ბატონობის დასაწყისიდანვე კი განვითარების ძალიან მაღალ საფეხურს მიაღწია, ახლა კი ხდება ყოველივე ამის მიზანმიმართული ნგრევა, დაცემა, დაკნინება, აბუჩად აგდება. ნაციონალებს არ უნდათ მოახროვნე ქართველი, იმიტომ, რომ, მათი აზრით, ყველაფერი კარგი, ყველაფერი პროგრესული იწყება მათგან; რომ საქართველოში და, კერძოდ, თბილისში ასეთ გრანდიოზულ მშენებლობებს არასოდეს ჰქონია ადგილი, რომ საქართველოს ისტორია და აღმშენებლობა იწყება 2003 წლიდან, მათი ხელისუფლებაში მოსვლის დროიდან. ავიწყდებათ, რომ თბილისის მოსახლეობა შუა საუკუნეებში ძალიან მცირე იყო და 1803 წელსაც კი მისი მოსახლეობა 15 ათასსაც ვერ აღწევდა. სწორედ ამ პერიოდში აშენებული, თუნდაც მარტო ამჟამინდელი ახალგაზრდობის სასახლე და პირველი საჯარო სკოლა გადაფარავდა ახლანდელ მშენებლობებს.

პრეზიდენტის თქმით, მას უყვარს დაღვლარჭნილი შენობები და კიდევაც შენდება ასეთი შენობები, მაგრამ იმას კი აღარ უწევს ანგარიშს, ქართველ ხალხს მოსწონს თუ არა ასეთი დაღვლარჭნილი ნაგებობები.

ვაჟა-ფშაველამ, ამ ჩვენმა გენიოსმა, შესანიშნავად თქვა: „პრეზიდენტობა საქვეყნო საქმეა და საქვეყნო საქმის მმართველად ვინა გინდა არ გამოდგება. იმას ქვეყანა სთხოვს თანხას გონებრივს და ზნეობრივს; თუ ერთი ამათგანი აკლია, მაშინ უნდა თავისთვის იჯდეს საკუთარს კერაზე და არ ეჩხირებოდეს საქვეყნო საქმეში“. თუ ვინ უნდა იჯდეს „საკუთარს კერაზე“, ქართველს ამის დაკონკრეტება ნამდვილად არ სჭირდება.

დღევანდელი უმძიმესი დემოგრაფიული და სულიერი კრიზისიდან გამოსავალი ხელისუფლების სათავეში ბიძინა ივანიშვილის მოსვლაა, რომელიც თხემით ტერფამდე ქართველია და თავის სამშობლოსა და ხალხს ზრუნვას არ აკლებს. მას სრული უფლება აქვს გაიმეოროს ნაპოლეონის შესახებ ნიკოლოზ ბარათაშვილის ნათქვამი სიტყვები: „ჟამი ჩემია და ჟამისა მე ვარ იმედი“. თუ ქართველმა ხალხმა ამ იმედს ხელი არ შეუწყო და მის გვერდით არ დადგა, მაშინ ქართველთა ცხოვრების წიგნიც შეიძლება სამუდამოდ დაიხუროს და ქართველის სისხლით მორწყულ მიწაზე სხვა რელიგიური აღმსარებლობის, სხვა კულტურის, სხვა ეროვნული ცნობიერებისა და ცხოვრების წესის მატარებელმა ხალხმა დაიღოს სამუდამო ბინა.

